

effectus hujus sacramenti. Dicit enim August. (tract. 26, post med., t. 9, et habetur de Consecrat., dist. 2, cap. 64) super illud Joan. 6 : Patres vestri manducaverunt manna, etc. : Panem cœlestem spiritualiter manducate, innocentiam ad altare apporate, peccata etsi sunt quotidiana, non sint mortifera. Ex quo patet, quod venialia peccata, quæ quotidiana dicuntur, spirituale manducationem non impediunt. Sed spiritualiter manducantes, effectum hujus sacramenti percipiunt. Ergo peccata venialia non impediunt effectum hujus sacramenti.

2. Præterea, hoc sacramentum non est minoris virtutis, quam baptismus. Sed effectum baptismi, sicut supra dictum est (quest. 69, art. 9), impedit sola fictio, ad quam non pertinent peccata venialia, quia, sicut Sap. 1, dicitur, Spiritus Sanctus disciplinæ effugiet factum; qui tamen per peccata venialia non fugatur. Ergo neque effectum hujus sacramenti impediunt peccata venialia.

3. Præterea, nihil, quod removet per actionem alicuius causæ, potest impedire ejus effectum. Sed peccata venialia tolluntur per hoc sacramentum. Ergo non impediunt ejus effectum.

Sed contra est, quod Damascen. dicit (lib. 4 Orthod. fid., cap. 43, a med.) : Ignis ejus, quod in nobis est desiderii, assumens eam, quæ ex carbore, id est, ex hoc sacramento est, ignitionem, comburet peccata, et illuminabit corda nostra, ut participatione divini ignis, igniamur, et deificemur. Sed ignis nostri desiderii vel amoris impeditur per peccata venialia, quæ impediunt fervorem charitatis, ut in secunda parte habitum est (1. 2, quest. 81, art. 4; et 2. 2, q. 24, art. 10). Ergo peccata venialia impediunt effectum hujus sacramenti.

Respondeo dicendum, quod peccata venialia duplum accipi possunt. Uno modo, prout sunt præterita, alio modo prout sunt actu exercita. Priori quidem modo peccata venialia nullo modo impediunt effectum hujus sacramenti. Potest enim contingere, quod aliquis post multa peccata venialia commissa devote accedit ad hoc sacramentum, et plenarie hujus sacramenti consequatur effectum. Secundo autem modum, peccata venialia non ex toto impediunt hujus sacramenti effectum, sed in parte; dictum est enim (art. 1 et 2 hujus q.), quod effectus hujus sacramenti non solum est adeptio habitualis gratiæ vel charitatis, sed

etiam quedam actualis refectio spiritualis dulcedinis. Quæ quidem impeditur, si aliquis accedit ad hoc sacramentum, per peccata venialia mente distractus. Non autem tollitur augmentum habitualis gratie vel charitatis.

Ad 1 ergo dicendum, quod ille, qui cum actu venialis peccati ad hoc sacramentum accedit, habitualiter quidem manducat spiritualiter, sed non actualiter. Et ideo habitualis effectum hujus sacramenti percipit, non autem actualis.

Ad 2, dicendum, quod baptismus non ita ordinatur ad actualis effectum, id est, fervorem charitatis, sicut hoc sacramentum. Nam baptismus est spiritualis regenerationem per quam acquiritur prima perfectio, quæ est habitus, vel forma. Hoc autem sacramentum est spiritualis manducatio, quæ habet actualis delectationem.

Ad 3, dicendum, quod illa ratio procedit de venialibus præteritis, quæ per hoc sacramentum tolluntur.

COMMENTARIUS.

Conclusio, peccata venialia præterita non impediunt, actualia vero impediunt effectum devotionis, non gratiam communionis. — Respondet D. Thomas, peccata venialia præterita, seu in habitu solo manentia, per se nullum effectum hujus sacramenti impediunt; actualia vero venialia peccata, id est, quæ quis actu committit, vel quibus distractus est, cum actu communicat, impediunt quidem effectum actualis devotionis, non autem effectum augmenti gratiæ vel charitatis; cuius rationem significat in solutione ad 1, quia, qui sic recipit hoc sacramentum, habitualiter quidem spiritualiter manducat, non tamen actualiter. Unde in solut. ad 3, etiam indicat, veniale peccatum habituale non impediunt remissionem sui ipsius; actuale autem impediunt sui remissionem, quia repugnat, peccatum tolli, dum actu committitur; alioqui simul esset, et non esset; unde, cum dicitur, peccatum veniale habituale non impediunt sui remissionem, necessario intelligendum est, non de peccato sic existente in eodem instanti, in quo datur effectus sacramenti; nam hoc eamdem repugnantiam involvit; sed de peccato immediate antea existente; quodque in eodem etiam instante duraret, nisi per sacramentum auferretur.

DISPUTATIO LXIII.

DE EFFECTIBUS, QUOS HOC SACRAMENTUM EUCHARISTIE EFFICIT IN ANIMA.

Disput. 25 de Eucharistia. — Postquam de essentia hujus sacramenti, et de omnibus causis ejus disputatum est, ad absolvendam priorem partem hujus tractationis, quæ veluti speculativam cognitionem hujus sacramenti continet, solum superest, ut de effectibus ejus dicamus. Possunt autem hi effectus in anima, et in corpore intelligi; dicemus ergo prius de effectibus animæ, qui plures ac certiores sunt; deinde, quidnam corpori conferat hoc sacramentum, explicabimus. Et, quoniam effectus sacramenti conjunctus est cum dispositione suscipientis, simul de illa dicemus, non quatenus sub præceptum cedere potest; hoc enim ad moralem partem spectat; sed quatenus ad effectum sacramenti potest esse necessaria.

SECTIO I.

Utrum hoc sacramentum conferat gratiam sanctificantem, vel augmentum ejus.

1. Errores circa præsentem quæstionem. — Primus error fuit, hunc cibum nec prodesse quicquam, nec obesse. Ita senserunt Messaliani, ut refert Theodor., lib. 4 Hist., cap. 40, et lib. 7 Tripart., cap. 44. Huic errori favet Orig. in id Matt. 15 : Non quod intrat per os, etc., nisi pie exponatur. Prætol. etiam et Castro hunc errorem Armenis tribuant, dicentibus, hoc sacramentum prodesse corpori, non animæ. Et hæretici hujus temporis idem sentiunt de hoc sacramento, quod de baptismo, tantum, scilicet, prodesse ut objectum excitans fidem, quod posset etiam facere panis non consecratus, si ad aliquid significandum imponeretur. Unde admiratione dignum est, quod hi hæretici alium errorem extreme contrarium postea confinxerint, tribuentes huic sacramento quod peccata mortalia, etiam sine ulla penitentia, possit remittere, de quo dicemus latius sect. sequente.

2. Eucharistia per se confert gratiæ augmentum. — Dico primo, hoc sacramentum per se ex propria institutione conferre gratiæ augmentum, ut magis ac magis hominem cum Christo uniat. Hæc conclusio est de fide, ut docent Scholastici omnes, D. Thom. hic, et

Magist., dist. 9 et 12; Innoc., lib. 4 de hoc myst., cap. 44; Alens., 4 part., quæst. 41; Marsil. in 4, quæst. 6, art. 4; Gabr., lect. 85 in can.; Anton., 3 part., tit. 14, cap. 12. Et omnes recentiores, qui contra hæreticos scribunt. Ruard., art. 15; Clictovæus, lib. 2 de hoc sacram.; Hosius, in Confes., cap. 39 et 40; Claud., repet. 6, cap. 42; Pet. Soto, lect. 11 de Euch.; Canis., in Catech., tit. de Euch., § 9; Torrens., in Conf. Augustin., cap. 6, de Euch., § 10 et 11; Bellar., lib. 4 de Euchar., cap. 27. Et probatur primo, quia hoc sacramentum confert gratiam ex opere operato; ergo per se maxime confert gratiæ augmentum. Antecedens constat primo ex duobus principiis fidei, nimur, omnia sacramenta novæ legis conferre gratiam, et Eucharistiam esse sacramentum novæ legis. Secundo ex Joan. : Qui manducat me, vivet propter me, et : Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in eo; et : Qui manducat hunc panem, vivet in æternum. Quam Christi promissionem ita intelligunt Patres. Unde in Concil. Ephes., in ep. Cyril. ad Nestorium, sic dicitur : Ad mysticam benedictionem accedimus et sanctificamur, participes facti pretiosi corporis et sanguinis Christi. Et infra : Manducamus carnem Christi, ut vere vivificatricem, et ipsius Verbi propriam factam. Et Basil., ser. 4 de Bapt., cap 13 : Qui per baptismum regeneratus est, participatione divinorum mysteriorum deinceps nutriti debet. Similia habet ser. 14 de Pass. Domini; et Cyril., lib. 4 in Joan., cap. 16; et optime omnium Chrys., lib. 6 de Sacerd., et hom. 45 in Joan., et hom. 83 in Matth. : Majori, inquit, desiderio, quasi lactentes pueri gratiam Spiritus sugamus; unus sit nobis dolor, una mæstitia, si hoc alimento spirituali privemur. Optime etiam Cypr., ser. de Cœn. Dom., dicens : Panis hic per speciem et sacramentum res tactu sanctificat; fide illuminat, veritate Christo conformat; significans, præter opus suscipientis hoc sacramentum tactu suo sanctificare animam, sicut Matth. 9 ad tactum foeminae dixit Christus : Ego sensi virtutem ex me exiisse; plura alia in sequentibus referemus. Tertio definitur hæc veritas, et explicatur hic effectus, in Conc. Florent., in Decreto Eugenii, et Trident., ita explicante supra citata verba Joan., sess. 15, cap. 2. Et idem habetur in Conc. Viennens., sub Clem. V, et habetur in Clem. unica, de Reliq. et venerat. Sanct. Et colligitur etiam ex Concil. Later.,

sub Innoc. III, quod habetur in cap. Firmiter, de Sum. Trin. et fide Cath., ex cap. Cum Marthæ, de Celebr. Miss. Quarto adjungitur ratio, quia hoc sacramentum institutum est per modum cibi et potus, juxta illud : *Caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus*, Joan. 6, et illud : *Accipite, manducate, et bibite*; sed propria ratio cibi est, ut conferatur ad nutrimentum et augmentum viventis; ergo hic cibus datur ad nutrimentum et augmentum spiritualis vitæ. In quo est notanda differentia inter cibum corporeum, et hunc spiritualem, quod ille non semper auget, quando nutrit, quia vivens non semper est in statu augmenti, etsi nutrirī possit, quia non semper plus acquirit, quam perdat; at vero in hoc sacramento idem est nutrire et augere gratiam, quia gratia nunquam remittitur, et ubicumque est nutritio seu additio sine remissione, necesse est fieri augmentum.

3. *Objectio.* — *Solutio.* — Dices : augere gratiam, est communis effectus sacramentorum novæ legis, eorum præsertim, quæ instituta non sunt ad remittendum mortale peccatum; ergo in hoc nihil habet proprii Eucharistia. Confirmatur, quia etiam sacramentum confirmationis ordinatur ad augmentum spiritualem vitæ. Sed imprimis nos hactenus non diximus, hunc esse proprium effectum Eucharistiæ, sed solum, esse effectum ejus. Deinde etiam in hoc habet aliquid proprium Eucharistia, quia reliqua sacramenta vivorum non ordinantur per se primo et directe ad nutriendam charitatem propter solam majorem perfectionem ejus, majoremque unionem cum Christo; sed ordinantur ad speciales effectus, propter quos conferunt specialia auxilia, et aliquod augmentum gratiæ; at vero hoc sacramento per se primo ordinatur ad perficiendam unionem cum Christo, et cum corpore ejus, juxta illud, 1 ad Cor. 10 : *Unum corpus sumus, qui de uno pane et de uno calice participamus*, qui effectus, ut in superioribus saepe notavimus, ex Augustin. et Cypriano, in ipsis speciebus sacramentalibus significatur, quæ ex pluribus rebus in unam coalescentibus conficiuntur. Et propter hanc etiam causam dicunt Patres, reliquos cibos converti in substantiam aliti, cui similes redduntur, hunc vero cibum in sese convertere hominem se manducantem, quia illum sanctiorem ac priorem reddit, sibique similiorem ac magis unitum. Et hinc etiam patet ad confirmatio-

nem; nam etiam sacramentum confirmationis datur ad determinatum effectum, ut supra tractantes de illo sacramento latius diximus, et attigit etiam D. Thom. hic, art. 4, ad 1, et latius Alens., 4 part., quest. 41, memb. 2.

4. *Eucharistia non est per se primo instituta ad conferendam primam gratiam et remittendum peccatum mortale.* — Dico secundo: hoc sacramentum non est per se institutum ad conferendam primam gratiam, nec remittendum mortale peccatum; simul hæc duo conjungo, quia ita sunt in re conjuncta, ut vel constituant unicum effectum gratiæ, vel certe per modum unius, et ab eisdem causis prodeant, ut ex materia de justificatione constat. Hæc ergo conclusio communis est Theologorum in 4, dist. 9 et 12; Scoti, Durand., Richard., Palud., Marsil., quest. 6, art. 4; et eandem tenet D. Thom. hic, art. 3; Innoc., lib. 4 de hoc myst., 44. Et late probata est supra, disp. 2 de hoc sacramento. Nunc breviter confirmatur: nam Concil. Trident., sess. 13, cap. 2, dicit, hoc sacramentum præservare a mortalibus, et remittere venialia; satis ergo aperte significat, non esse per se institutum ad remittendum mortale, unde enumerans alios effectus hujus sacramenti, istius nunquam meminit; et eodem fere modo loquitur Concil. Florent., et alia infra referenda. Secundo confirmatur ex Ecclesiæ consuetudine: consuevit enim nunquam præbtere hoc sacramentum nisi eis, quos existimat mundatos esse a peccato per baptismum, vel poenitentiam, et prohibet dari publicis poenitentibus, donec absolvantur. Concil. Nicæn., cap. 21, et Concil. Ancyran., c. 4 et 5; de qua re frequens sermo est apud Cyprianum in epistolis ejus; ergo nunquam Ecclesia sensit, Eucharistiam esse remedium per se institutum ad tollendum mortale peccatum. Unde argumentor tertio, quia sacramentum non supponit effectum, ad quem dandum, per se primo est institutum; sed Eucharistia, ut possit suum effectum præstare, per se supponit hominem justum, ut sect. sequente demonstrabimus: ergo. Quarto, cibus non ordinatur de se ad vivificantum, seu suscitandum mortuum, sed ad nutriendum, vel confortandum hominem jam vivum; atqui hoc sacramentum est institutum per modum cibi et potus: ergo. Reliqua videantur citato loco, quæ ex hoc repeterem necesse non est.

5. *Prima objectio ex forma calicis.* — *Secunda ex Conciliis.* — *Tertia ex Patribus.* — *Quarta*

ex ratione. — Sed contra hanc conclusionem objici possunt imprimis verba formæ calicis: *Qui pro vobis effundetur in remissionem peccatorum; et verba illa Joan. 6: Hic est panis, qui dat vitam mundo.* Ex quibus formari potest hæc ratio, fundata etiam in testimonio Concil. Ephes. supra citato, quia in hoc sacramento sumitur Christus, qui peccata remittit, et tactu suo vivificat mortuos; ergo, sicut hoc sacramentum per se et ex sua institutione Christum continet, ita per se et ex sua institutione habet virtutem dandi vitam gratiæ, et remittendi peccata mortalia. Secundo objici potest Concil. Florent., dicens, *hoc sacramentum incorporare nos Christo, et Trident.*, supra, can. 5, dicens: *Si quis dixerit, vel precipuum fructum hujus sacramenti esse remissionem peccatorum, vel ex eo non alios effectus provenire, anathema sit;* supponit ergo, hoc sacramentum habere hunc effectum, quamvis, non solum, nec præcipuum. Tertio objici possunt frequentes Patrum locutiones. Chrysost., homil. 83 in Matth., comparans hoc sacramentum cum veteri agno: *Si hoc, inquit, remissionem peccatorum facit, sicut certe facit, supervacaneum illud omnino est;* et homil. 45 in Joan.: *Hic nostrarum animalium salus est, hoc lavatur anima, hoc ornatur.* Ambros., libr. de Bened. Patriarch., cap. 9: *Panis hic remissio peccatorum est;* et serm. 15 in Psal. 118: *Acedat, inquit, ad illud poculum, quo inebriatur affectus fidelium, et lætitiam induat de remissione peccati.* Cyprian., serm. de Cœn. Domin.: *Hæc ebrietas non accedit, sed extinguit peccatum;* et inf.: *In hujus praesentia non supervacue mendicant lacrymæ veniam, nec unquam patitur contriti cordis holocaustum repulsam;* et epistol. 63, dicit, hoc sacramento fieri, ut moestum pectus ac triste, quod prius peccatis ingentibus premebatur, divinae indulgentiae lætitia resolvatur. Damas., lib. 4, cap. 14: *Iis, qui sacramentum hoc per fidem digne suscipiunt, in peccatorum remissionem et vitam æternam animique et corporis presidium cedit, omne incommodum propulsat, eamque vim habet, ut spurcitudinem omnem abstergat, neque in quibus sumus peccatis consideret, sed ægrotos curat, collisos redintegrat, et, sicut pastor bonus, qui animam suam pro ovibus suis posuit, ab omni nos eripit casu.* Similia sunt apud Cyril., lib. 4 in Joan., cap. 16, 17; et Augustin., cap. Cum omne crimen, de Consec., dist. 2, et plura statim. Quarto non repugnat, eamdem rem esse cibum, et pharmacum; ergo

hoc sacramentum potest per se ex vi sue institutionis utramque rationem habere, quia licet peccatum mortale sit mors animæ, quatenus tollit vitam gratiæ, tamen quatenus non statim affert ultimam et desperatam mortem, nec tollit omnem motum spiritualis vitæ, dicitur animæ infirmitas, quæ, ut sic, potest per pharmacum repellere. Unde Ecclesia et Sancti utramque rationem et denominationem huic sacramento attribuunt; in Missa enim orat Ecclesia, ut hoc sacramentum sit fortitudo fragilium et ablutio scelerum; et in omnibus liturgiis habentur similes orationes. Unde Ignatius, ep. 14 ad Eph., in fine: *Frangentes, inquit, panem, quod pharmacum immortalitatis est, mortis antidotum, vitamque in Deo concilians per Jesum Christum, medicamentum purgans vitia, et omnia pellens mala.* Chrysost., hom. 4 in Matth.: *Omnis morbus hoc remedio extinguitur.* Cyp., dict. serm. de Cœn.: *Panis hic ad totius hominis vitam salutemque proficit, simul medicamentum et holocaustum, ad sanandas infirmitates et purgandas iniquitates existens;* et infra tribuit huic sacramento vim nutriendi, et vivificandi, dicens: *Panis propter nutrimenti congruentiam; sanguis propter vivificationis efficientiam.* Et infra: *Ut penetrans omnia hujus medicamenti virtus, sanaret quidquid morbi carni vel spiritui veteris vitæ adlinierat corruptela.* Augustin., serm. 28 de Verbis Dom.: *Qui vulnus habet, medicinam requirat; vulnus est, quia sub peccato sumus, medicina est cælestis et venerabile sacramentum;* eodem modo loquitur Ambros., 4 ad Cor. 11, et Cyril., 4 in Joan., cap. 47.

6. *Ad primam objectionem.* — Ad primam objectionem respondetur, verba illa formæ non significare, bibi sanguinem in remissionem peccatorum, sed fuisse effusum in remissionem peccatorum; nunc vero offerri et consecrari, ut fructus illius passionis nobis applicetur. Deinde ex illis verbis ad summum habetur, hoc mysterium, quatenus sacrificium est, consecrari et offerri in remissionem peccatorum; quomodo autem hoc possit fieri per sacrificium, infra suo loco dicemus. Ad testimonium ex Joan. 6, dici potest, in illis verbis: *Panis enim Dei est, qui de cœlo descendit, et dat vitam mundo,* nondum Christum locutum esse de hoc sacramento, sed absolute de seipso sub metaphora panis. Sed quia in sequentibus habentur verba de hoc sacramento fere equivalentia, dicendum est hoc sacramentum dare vitam eo modo, quo

cibus, scilicet, conservando et nutriendo illam. Unde Cypr. supra : *Sicut panis communis vita est corporis, ita supersubstantialis, vita est animæ.* Adde interdum etiam reparare vitam, quamvis non per se, et ex propria institutione, ut jam dicam.

7. *Ad Concil.* — Ad secundum, Concilium Flor., ut etiam in superioribus dixi, manifeste declarat, se loqui de augmento gratiae. Trident. generaliter loquitur de remissione peccatorum, abstrahendo a mortalibus vel venialibus, de quibus prius jam explicuerat, quid circa illa hoc sacramentum operaretur.

8. *Ad Patres.* — Ad tertium ex Patribus respondetur primo, Sanctos in communi loqui de hoc mysterio, ut sacramentum, et ut sacrificium est, et ita dicere, valere ad remissionem vel emundationem peccatorum; loqui etiam generatim abstrahendo a mortalibus, vel venialibus peccatis, sub quibus poenæ etiam peccatorum comprehendunt. Unde intelligi possunt, vel de remissione venialium quoad culpam, vel de remissione mortalium quoad reatum poenæ temporalis, vel etiam quoad culpam, vel mediate tantum, et per modum impetrationis boni motus, scilicet, contritionis, qua tollatur peccatum mortale, vel immediate quidem et ex opere operato, non tamen per se, sed ex accidente, ut postea exponemus. Denique hoc sacramentum dicitur esse medicina contra peccata, quia adjuvat, et præservat, ne committantur. Quibus modis D. Thom. hic, art. 3, ad 1, explicat illam orationem Ecclesiæ : *Sit ablutio sceletum.*

9. *Ad rationem.* — Unde ad quartum respondetur, hoc sacramentum posse quidem dici medicinam et pharmacum, vel leviores morbos curans, vel præservans a gravioribus, vel imbecillitatem ex eis relictam, aut alios defectus expellens. Non oportuit autem, ut etiam esset medicina instituta ad remittendum mortale peccatum, quia et decuit illud supponi absolute et simpliciter remissum, et esse alia remedia necessaria ac per se sufficientia ad illum effectum. Unde, licet in Christo secundum se sit virtus ad omnes illos effectus, noluit tamen per se ipsum, quatenus est sub hoc sacramento, applicari nisi ad effectus institutioni hujus sacramenti consentaneos.

10. *Interdum Eucharistia confert gratiam primam et delet peccatum.* — Dico tertio : interdum hoc sacramentum confert gratiam primam, et peccatum mortale delet. Hæc est

sententia D. Thom. hic, et quæst. 80, art. 4, ad 2, et in 4, dist. 9, q. 4, art. 3, quæstiunc. 2, et dist. 42, quæst. 4, art. 3; Palud., dist. 9, quæst. 1, n. 14; Richard., art. 2, quæst. 1, et dist. 42, art. 5, quæst. 4. Indicat Scotus, dist. 9, quæst. unica; Alens., quæst. 46, membr. 3, art. 2, in fin.; dicit enim : *Quandoque gratia collata in hoc sacramento unit non unitum;* quæ verba probat Gabr., lect. 8 in can.; in eamdem sententiam inclinat lect. 85. Tenet etiam Anton., 3 part., tit. 14, cap. 12, § 6; Sylvest., Verb. Eucharistia; Victoria, in Summa, n. 76; Vega., lib. 9 in Trident., cap. 34; Claud., repet. 6, cap. 10; Bellarm., lib. 4; Petr. Soto, lect. 12 de Euchar.; Jansen., in Concor. Evang., c. 131; Palac., in 4, dist. 9, disp. 4; Ledesm. hic, quæst. 20, art. 3, et plures alii, quos in sect. sequenti referam. Et possunt in favorem hujus sententiae referri omnia, quæ ex Patribus attulimus in objectiobus factis contra præcedentem assertionem, quia licet hoc sacramentum non sit per se primo institutum ad remittenda peccata mortalia, tamen propter excellentiam rei, quam in se continet, verisimile est, posse etiam vivificare mortuos, quando illi non omnino ob-

sistunt spirituali vitæ, sicut caro Christi tactu suo mortuos vivificabat; hoc enim exemplo ad hanc rem utitur Cyrill. lib. 4 in Joan., cap. 14, et in eodem sensu possunt accommodari reliqua dicta Patrum. Ratio vero sumi potest primo ex generali ratione sacramenti novæ legis; definit enim Concilia, omnia hæc sacramenta conferre gratiam non ponentibus obicem; ergo per se, et ex vi generica sacramenti novæ legis, convenient omnibus sacramentis novæ legis, ut faciant ex attrito contritum, quia omnia sunt instituta ad conferendam gratiam. Sed hoc fundamentum valde infirmum mihi videtur, quia sacramenta hæc non habent vim conferendi gratiam, nisi ex Christi institutione; Christus autem non fecit aliquam institutionem sacramenti in communi, sed singularum specierum, scilicet, baptismi, confirmationis, poenitentiae, Eucharistiae, et aliorum; ergo conferre gratiam non convenient singulis sacramentis ratione generis, sed ratione suæ speciei, et propriæ institutionis; quia vero singula instituta sunt ad aliquam gratiam conferendam, inde fit, quod conferre gratiam omnibus commune sit, eo modo quo gratia abstrahit a prima vel secunda, prout loquitur D. Thom. hic, art. 4; eodem enim sensu loquuntur Concilia, cum dicunt, sacramenta novæ legis con-

ferre gratiam. Quocirca non existimo (quidquid alii dicant) posse conclusionem hanc certo fundamento probari, nam sine ulla dubitatione res pendet ex Christi voluntate et institutione, et in hac parte non est nobis manifestata certa aliqua auctoritate, neque ex re velatis potest certa ratione colligi; solum ergo est conjectura, quia, cum ipse instituerit sacramenta, ut sint organa, per quæ illius merita nobis applicentur, et gratia conferatur, verisimile est, etiam instituisse, ut eam conferant omnibus, qui impedimentum non ponunt, et sunt dispositi ad illam suscipiendam; fieri autem potest, ut aliquis carens gratia accedit bona fide, et cum sufficiente dispositione ad gratiam; ergo probabilis est, eum consequi gratiam in sacramenti susceptione. Huic autem generali rationi, quæ communis est omnibus sacramentis, adjungi potest alia supra indicata ex propria ratione hujus sacramenti, in quo Christus ipse continetur, qui est fons vitæ, et ideo verisimile est, habere efficaciam ad vitam spiritualem conferendam, saltem quando homo non est omnino indispositus, et bona fide accedit, ut jam explicabimus.

11. *Oppositum multis placere ostenditur.* — Contra hanc vero conclusionem sentiunt multi et graves Theol., Gabr. in 4, dist. 9, quæst. 2, art. 2, con. 1. Indicat ibi Bonavent., art. 2, quæst. 3, ubi dicit, eum, qui accedit digne secundum probabilem existimationem, non peccare, neque gratiam consequi. Idem sentit dist. 12, art. 4, quæst. 2. Idem Alens., quæst. 41, memb. 3, et art. 2, ad ult., qui tamen dicit, licet tunc sacramentum non conferat gratiam, pie credi posse, Deum illam conferre, vel donum aliquod, quo homo se ad illam præparet. In eadem opinione est Major, dist. 9, quæst. 1, qui non solum ait eum, qui sine gratia accedit ad hoc sacramentum, non consequi illam, sed etiam semper peccare mortaliter. Sed hoc posterius est falsum, et improbabile, de quo sectione sequente dicam. Hi vero auctores fundantur, vel in generali ratione sacramentorum omnium, quia existimant, nullum facere hominem ex attrito contritum, quia peccatum remitti non potest sine vera contritione; vel certe quia putant hoc non facere, nisi ea sacramenta, quæ dicuntur mortuorum, alia enim, cum hanc vim non habeant ex propria institutione, non est unde talem efficaciam habeant. Sed primum est omnino falsum, ut constat ex dictis de baptismismo; de poenitentia vero suo loco dicetur.

Quam dispositionem requirat hoc sacramentum in suscipiente, ut primam gratiam conferat.

1. *Lutheri hæresis.* — *Prima Catholicorum opinio.* — In hac re hæretici dicunt, nullam esse necessariam dispositionem, nisi fidem; imo addit Lutherus, neminem esse melius dispository ad suscipiendum hoc sacramentum, quam qui habet conscientiam peccatis gravatam ac perturbat, dummodo crediti non imputari peccata per Christum, quam fidem dicunt ipsi, excitare hoc sacramentum, et hunc solum esse effectum ejus. Sed missum faciam hunc errorem, quia aliis in locis magis propriis impugnatus est supra, in tractatu de Sacramentis in genere, et in materia de justificatione; videri etiam possunt Bellarminus lib. 4 de hoc myster., cap. 47; Claud., repet. 10, cap. 2; et quæ dicemus, etiam sufficient ad ejusdem erroris improbationem. Inter Catholicos ergo est prima sententia affirmans, eum, qui bona fide accedit sine actuali conscientia peccati mortalis, imo probabiliter estimans se accedere in gratia, ex ignorantia inculpabili, per hoc sacramentum justificari, etiam si nullam aliam dispositionem habeat.

Ita sentit Durand., dist. 9, q. 4; Palud., q. 2; Ant., 3 part., tit. 12, cap. 6, § 7. Fundatum esse potest, quia sacramenta dant gra-

Tiam non ponentibus obicem; sed ille, qui sic accedit, non ponit obicem, cum non peccet sic accedendo; ergo justificatur; possuntque pro hac sententia citari Soto, dist. 41, quest. 1, art. 4, et Ledesm. hic, et Cather., 4 ad Cor. 11, quatenus non agnoscunt in hoc sacramento accessum medium absque peccato, vel gratia; sed existimant, omnem eum, qui non peccat mortaliter, cum sumit hoc sacramentum, justificari. Major etiam, dist. 9, q. 4, alia via negat statum medium, quia vel is (inquit), qui accedit ad hoc sacramentum, facit quod in se est, ut accedat in gratia, et sic justificatur ante sacramenti usum, et accedit justus, vel non facit quod in se est, et sic peccat mortaliter accedendo.

2. *Secunda opinio.* — Secunda opinio dicit, ad consequendam primam gratiam in hoc sacramento sufficere attritionem, etiam si homo habeat conscientiam peccati mortalis non remissi. Cujus sententiae fundamentum potest duobus modis explicari. Primo, quod hoc sacramentum sit per se institutum ad remissionem peccati mortalis, simul cum sacramento pœnitentiae vel baptismi, servato hoc ordine, ut baptismus præcedat, vel etiam pœnitentia, si peccatum mortale est post baptismum commissum; ita tamen, ut effectus tribuatur ex voto hujus sacramenti. Unde fit, si contingat, alterum illorum sacramentorum non conferre primam gratiam, per hoc dari posse, etiam si homini constet prior defectus, dummodo de peccato doleat, saltem vera attritione. Sed hoc fundamentum imprimis non potest habere locum respectu baptismi, quia, si quis non est baptizatus, non est capax effectus hujus sacramenti, ut supra dixi; si autem est baptizatus, vel in baptismo est justificatus, et ita non habet locum quæstio respectu eorum peccatorum, quæ antea commisit; vel non justificatur in baptismo, et tunc vel peccavit in ipsa fictione, aut postea, et sic jam est in statu, quo indiget sacramento pœnitentiae, juxta supra tradita de baptismo; vel solum habet peccata ante baptismum commissæ, et tunc si de illis doleat per attritionem, etiam cognitam, justificabitur ante susceptionem Eucharistiae ex vi prioris baptismi; ergo respectu baptismi precise nunquam potest dari casus, in quo Eucharistia delect peccata, quæ per baptismum delenda fuere cum sola attritione cognita. Atque idem discursus proportione servata fieri potest in sacramento pœnitentiae, si in re ipsa prius susceptum sit, quam Eucharistia, et post illud nullum novum

peccatum mortale commissum sit. Solum ergo potest hoc habere locum in eo casu, in quo aliquis habet conscientiam peccati mortalis, et confiteri non valet; et adhuc in eo casu predictum fundamentum valde improbabile est, quia supra satis demonstratum est, hoc sacramentum non esse per se institutum ad remittenda peccata mortalia. Alter ergo fundatur hæc opinio, quia vel attrito est sufficiens dispositio, ut homo justificetur per hoc sacramentum, vel non; si non, etiam si existimet contritio, non sequetur effectus, quia ea existimatio non auget dispositionem, et ita hoc sacramentum nunquam conferet primam gratiam; si autem attritio est sufficiens dispositio, etiam si cognita sit, sufficiet, quia falsa existimatio non confert ad effectum sacramenti. Dices, teneri hominem ad accedendum cum contritione; et ideo necesse esse, ut saltem existimet implevisse se hoc præceptum, nec aliunde ponat obicem gratiæ. Sed contra, nam imprimis nihil constat de tali præcepto, quia, licet confessio præcepta sit ante communionem, tamen eum, qui non potest confiteri, teneri conteri, nullibi præceptum est. Deinde nec videtur necessarium, quia, si demus hominem justificari cum sola attritione, et sacramento, quando consummatur usus sacramenti, jam est justus, et ita non facit irreverentiam sacramento; ergo ex sola natura rei, et dignitate sacramenti, non potest colligi, quod sit major dispositio sub præcepto; sed neque de speciali præcepto positivo constat: ergo. Et confirmatur; nam præceptum præmittendi confessionem ante communionem divinum est; et tamen in eo casu in quo id fieri non posset, non est illa dispositio necessaria ad effectum sacramenti; ergo, etsi demus contritionem esse præceptam, si tamen quis non possit habere illam propter vehementem aliquam passionem, vel pravum habitum, poterit excusari, et in illo erit attritio, sufficiens dispositio. Tandem demus, hominem ignorare invincibiliter illud præceptum, et bona fide accedere cum attritione cognita, probabiliter putantem id sibi licere, ille non peccat accedendo; ergo, si attritio alias est sufficiens dispositio, justificatur.

3. *Vera ac supernaturalis attritio peccati commissi requiritur, ut Eucharistia recepta conferat primam gratiam.* — Dico tamen primo, ut hoc sacramentum conferat primam gratiam necessariam esse veram ac supernaturalem attritionem peccati commissi. Itaque non satis est ignorantia, seu oblivio inculpa-

bilis peccati, si revera illud habet homo, et non detestatur illud; nec satis est, detestari imperfecto actu mere naturali, et ex humano motivo. Hæc conclusio probata latius est supra in materia de baptismo; nam, quæ ibi diximus, fortius et efficacius probant de hoc sacramento, quod non ita est institutum ad delendum peccatum sicut baptismus. Et fundamentum breviter est, quia pœnitentia infusa de peccato commisso, et in re ipsa habita, etiam in lege gratiæ, est medium simpliciter necessarium ad remissionem peccati mortalis, quæ necessitas non est ablata per sacramentorum institutionem, sed potius hæc dispositio necessaria est, ut obex tollatur; hæc autem pœnitentia esse non potest, nisi vel contritio, vel supernaturalis attritio, quæ ex motivo supernaturali procedat, et in omnia peccata commissa cadat, quod fundamentum in materia de pœnitentia latius probandum est. Praeterea his probatur, quæ de baptismo diximus.

4. *Requiritur ultra bona fides qua putet accedens se esse in gratia.* — Dico secundo: ut hoc sacramentum conferat primam gratiam non satis est prædicta attritio, nisi accedat simul bona fides, quæ per se loquendo in hoc consistit, ut quis ignoret statum suum, et existimet se in gratia accedere, ac denique non habeat conscientiam peccati mortalis, de quo non existimet sufficientem se pœnitentiam egisse. Hanc conclusionem existimo certam, contrariam vero neque esse probabilem, neque sine temeritate posse affirmari. Primo enim omnes Theologi ita docent, et neminem ex scriptoribus legi qui contrarium doceret. Id patet ex D. Thom. hic, art. 3, ubi hoc explicatum est, et ex Alens., Bonavent., Gabr., locis citatis in fine præcedentis sectionis, qui a fortiori hoc docent, cum requirant contritionem. Auctores item citati hic in prima sententia magis requirunt hanc bonam fidem, quam ipsam attritionem. Omnes denique, qui dicunt, hoc sacramentum interdum conferre primam gratiam, hanc primam conditionem requirunt, ut videre est in supra citatis, et in Adriano, quest. 4 de Eucharist.; Cajet. hic; Gabr., lect. 85 in canon.; Soto, dist. 42, q. 4, art. 4, qui dicit, hanc esse D. Thom. sententiam, et omnium. Patres etiam omnes hanc primam conditionem requirunt, ut quis digne accedat ad hoc sacramentum, et tunc maxime explicant, hominem indigne accedere, cum accedit cum conscientia peccati mortalis. Unde concluditur ratio in hunc modum. Qui

indigne sumit Eucharistiam, non justificatur; sed qui sumit cum sola attritione cognita indigne sumit; ergo non justificatur. Major est de fide ex illo, 4 ad Corinth. 11: *Qui manducat et bibit indigne, judicium sibi manducat et bibit, non dijudicans, etc.* Minor colligitur ex eodem loco 4 ad Cor. 11: *Probet autem se ipsum homo;* ubi non agit de probatione fidei, sed probatione morum, ut constat ex contextu: *Alius quidem esurit, alius autem ebrius est,* ubi non infidelitatem, sed vitia reprehendit. Et haec est expositio omnium Sanctorum; omnes enim (ut etiam Concilium Trid. notavit) colligunt ex hoc loco, debere hominem, priusquam accedat ad hoc sacramentum, examinare suam conscientiam, ut puro corde (sicut Chrysostomus dixit, hom. 51 in Matth.) accedat. Et ita etiam exponunt idem Chrysost., Theodor., et omnes expositores ibi. Idem colligitur ex eodem Chrysost., hom. 83 in Matth.: *Adeat nullus crudelis, nullus immisericors, nullus impurus quovis modo;* et infra: *Dæmoniaco pejor est, qui peccati sibi conscius accedit;* et ibidem sic loquitur ad sacerdotes: *Non parva vobis imminent pœna, si quem aliqua improbitate teneri scientes, ei hujus mensæ participationem permittatis;* quanto ergo magis delinquet is, qui non alium permittit, sed ipsem accedit cum tali conscientia? Similia habet idem Chrysost., hom. 45 in Joan.: *Si pure accesseris, ad salutem accessisti, si in prava conscientia, ad pœnam et supplicium.* Idem late et eleganter in 4 ad Cor., hom. 21 et 60 ad Populum; Damasc., lib. 4, cap. 14: *Summo cum metu et pura conscientia;* Bas., serm. de Bapt., part. 2: *Purus ab omni inquinamento carnis et spiritus;* et lib. 2, cap. 3, et in Reg. compend. explic., in 472; Cyril., lib. 3 in Joan., c. 37: *Oportet omnibus viribus a peccato mundari, et recte vivendi jactis fundamentis, magna cum fiducia ad sumendam vitam concurrere.* Justin., Apo. 2, in fine; Dionys., c. 3 de Eccl. Hier., part. 3, in principio, et fine; Origen., Matth. 45, circa id, *Non quod intrat per os;* August., serm. 4 de Temp., et lib. de Eccles. dog., cap. 53, et tract. 26 in Joan.: *Innocentiam ad altare portate;* Ambr., lib. 6 in Luc., cap. 9: *Nemo cibum accipit Christi, nisi qui fuerit antea sanatus, et illi, qui vocantur ad cœnam, prius vocatione sanantur;* et infra: *Ubique igitur mysterii ordo servatur, ut prius per remissionem peccatorum vulneribus medicina tribuatur, post alimonia mensæ cœlestis exhibeatur.* Et lib. 7, in cap. 45 Lucæ, pon-